

Josip Andreis, Zagreb

Iako je uspomena na darovitog hrvatskog muzikologa i skladatelja Albu Vidakovića kroz deset godina, koliko je prošlo od njegove neočekivane, prerane smrti, bila neprestano sveža i budna u srcu svih njegovih štovatelja, ona je upravo u ovo vrijeme na poseban način živa i u nama prisutna. Komemorirajući desetgodišnjicu njegova nestanka iz naše sredine, sva se sjećanja na pokojnika bude, oživljuju tolike zgrade i prilike zajedničkog drugovanja, ali i duboku žalost nad gubitkom koji se više ne može nadoknaditi.

Sjećam se da sam Vidakovićevo ime prvi put susreo u časopisu »Sv. Cecilija« 1937., kad je pisao o Đuri Arnoldu, starom glazbeniku i leksikografu njegove rodne Subotice. Već se tada mogla uočiti Vidakovića sklonost za znanstveni rad, istraživačka preciznost te jasnoća izlaganja. Nešto kasnije upozorio me na nj pokojni dr. Josip Andrić ističući njegove skladateljske sposobnosti. Moja želja da upoznam toga mladog čovjeka, čija su dotadašnja djela mnogo obećavala, ispunila se nakon što je Vidaković završio studij kompozicije na Papinskom institutu za crkvenu glazbu u Rimu i nastanio se u Zagrebu. Zbližili smo se, postali dobri prijatelji i takvi ostali do zadnjeg dana njegova života.

Cesto sam se s njim sastajao. Bilo je za to dosta prilike, ne samo po liniji privatnih međusobnih posjeta i viđenja na koncertima i drugim glazbenim priredbama. On je obilno surađivao u prvom izdanju Muzičke enciklopedije koje sam bio urednikom; našli su se putovi uz to sastajali i u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti gdje sam u više mahova recenzirao njegove rukopise koji su se pojavili u Akademijinim izdanjima.

Sve to učinilo je da sam u toku vremena temeljito upoznao Albu Vidakovića kao muzikologa, a u priličnoj mjeri i kao skladatelja. Došao sam postupno do spoznaje da je Albe, nakon Dragana Plamenca, sasvim sigurno naš najznatniji muzikolog. Doista, nema u Hrvatskoj poslije Plamenca nijednog muzikologa koji bi, uz temeljito stručno znanje, očitovao i toliko pronicavosti, toliko smisla za znanstveno istraživanje, za pronalaženje podataka i oblikovanje sinteze u koju se istražena, ispitana i vrednovana građa skladno uklapa, dajući iz sebe prirodnim putem konačne rezultate.

Kad mislimo na znanstveni rad Albe Vidakovića, mislimo u prvom redu na vrhunske domete njegovih znanstvenih napora i nastojanja, a to su *Sakramentar MR 126 Metropolitanske knjižnice u Zagrebu* (1952), *Vinko Jelić i njegova zbirka duhovnih koncerata i ricercara »Parnassia militia«* (1957) i *Asserta musicalia* (1656) *Jurja Križanića i njegovi ostali radovi s područja glazbe* (1965). Nije ovom kratkom napisu svrha da dade kritičku analizu tih radova koje sam imao priliku upoznati u toku njihova izrađivanja, još prije nego što ih je Jugoslavenska akademija uvrstila u svoja izdanja i samim tim upozorila da je riječ o znanstvenim djelima visoke vrijednosti. No upravo to što sam, u neku ruku, prisustvovao njihovu rađanju, što sam uočio s kolikim se teškoćama Vidaković morao boriti dok je na njima radio, s kakvom ih je oštroumnošću svladavao, kako je i tamo gdje nije bilo nikakvih izgleda da će se naći novi potrebni podaci, on ipak pronalazio putove do dotad sasvim nepoznatih, nadasve korisnih činjenica — sve te okolnosti morale su se, u času Vidakovićeve smrti, zgusnuti u jednu tešku, neotklonjivu spoznaju: da smo, izgubivši Albu, izgubili i onoga koji nije bio izgovorio svojju posljednju riječ, koji je još mnogo toga želio reći, napisati, objaviti i obogatiti hrvatsku glazbenu zna-

nost djelima koja bi zacijelo i dalje otkrivala značajne stranice i likove iz naše glazbene prošlosti.

Jer je prošlost hrvatske glazbe posebno Vidakoviću ležala na srcu. Znao je da nije dovoljno istražena i da je treba do kraja osvijetliti i približiti našem vremenu. Ne sjećam se da mi je, s tim u vezi, prije smrti, govorio o svojim daljim planovima. No on ih je — ne sluteći da se nijedan više neće moći ostvariti — zacijelo imao. Znam samo toliko da je, promišljajući na daleku budućnost, govorio kako bi trebalo evidentirati svu našu baštinu, još uvijek skrivenu u samostanskim i crkvenim arhivima duž jadranske obale. Na tome je, potpomognut Jugoslavenskom akademijom, bio počeo raditi te je u tri navrata objavio u Ljetopisima JAZU rezultate svojih pregleda samostanskih i crkvenih zbirki i knjižnica u priličnom broju obalnih naselja. No da bi taj, prijeko koristan i potreban posao do kraja bio mogao obaviti, morao je još dugo poživjeti. Ali pokazao je barem put, kojim, u granicama mogućnosti, njegovi nasljednici polako kroče dalje. I tu nam je Albe bio baklja bez koje se put u tami gubi.

Vidaković je bio u svom radu veoma temeljit i uporan. Nije sustajao pred zaprekama, nije zbog njih gubio volju niti upadao u malodušnost. Sjećam se vremena kad je radio na studiju o Vinku Jeliću. Ja sam ga upozoravao da u našim, tada jako siromašnim glazbenim bibliotekama neće naći djela koja bi mu mogla pružiti podatke o Jelićevu životopisu. No on se nije dao zbuniti. Dobrohotnošću i razumijevanjem Jugoslavenske akademije on je u sedam navrata dobio od Glazbenog odjela Nacionalne biblioteke u Beču sav potreban materijal koji mu je omogućio da napiše jednu od najuspjelijih, najizvornijih studija koje su do danas napisane o našim starim skladateljima.

No sudbina mu nije uvijek bila sklona. Više je putao imao razloga da bude nezadovoljan, videći kako postaje žrtva nespoznatosti i nesretnih, ničim predvidljivih okolnosti. Neka mi, s tim u vezi, bude dopušteno da pri kraju ovog napisa iznesem i vjerojatno malo poznate činjenice o njegovom priželjkivanom ali nikada ostvarenom doktoratu iz muzikologije.

Svjestan svojih sklonosti i sposobnosti za muzikološki rad, Vidaković je želio postići taj vrhunski akademski naziv koji za učenjaka znači neke vrste legitimaciju, dokaz da su mu vrata istraživačkog rada otvorena i da je pozvan da se njime bavi. Prvi pokušaj u postizavanju doktorata iz muzikologije Vidaković je započeo još u vrijeme svog rimskog studija. Sa čuvenim paleografom svjetskog glasa, španjolcem G. Suñolom, dogovorio je da će za disertaciju obraditi Sakramentar MR 126 koji se čuva u Metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu. No ta se zamisao nije ostvarila. Nakon povratka iz Rima Vidaković je dovršio rad na analizi toga naistarijeg liturgijskog teksta u sjevernoj Hrvatskoj. Ali ratne prilike i Sunolova smrt učinile su da je Vidaković napustio plan o doktoratu s tom disertacijom i objavio je studiju 1952. u izdanjima JAZU. Izgledalo je da će biti sretnije ruke s drugim pokušajem do kojega je došlo više godina kasnije, kad je u Ljubljani 1962., zaslugama i nastojanjima prof. dra Dragotina Cvetka, došlo do osnivanja muzikološke katedre na tamošnjem Filozofskom fakultetu. Taj odsjek za muzikologiju predvidio je i podjeljivanje doktorata iz muzikološke struke (do danas je već priličan broj jugoslavenskih muzikologa postigao u Ljubljani taj naslov), pa je Vidaković odlučio da za disertaciju priavi svoju tada još neobjavlenu studiju o Jurju Križaniću i njegovim radovima s područja glazbe. Disertacija je bila primljena, Vidaković je čak pripremio i deset obaveznih (otkucanih) primjeraka za ljubljanski Filozofski fakultet. Trebalo je još samo obraniti disertaciju. Nažalost, smrt mu je u zadnjem trenutku onemogućila i taj pokušaj.

Srećom, drugi su se Vidakovićeви pokušaji i planovi ipak ostvarili, pred svima onaj oko utemeljenja zaista potrebnog Instituta za crkvenu glazbu u Zagre-

bu. Nije mu bilo dano da ga dugo vodi. Ali utro mu je put i ako danas taj Institut može pokazati svoje desetgodišnje uspjehe, koji nisu mali, onda je to bezuvjetno i zasluga njegova zaslužnog, neprežaljenog osnivača.

Eto takav je bio naš Albe. Pronicav, neumoran i marljiv, pun znanstvene znatiželje, domišljat u pronalaženju putova da tu znatiželju zadovolji. Njegova velika inteligencija i glazbena kultura morale su se duboko dojmiti svakoga tko je imao sreću da ga поблиže upozna.

I danas, kad se tužna godišnjica njegove smrti po deseti put ponavlja, kad nam je već odavna jasno koga smo u njemu imali i koga smo izgubili, i kad s obnovljenim udivljenjem gledamo njegovu znanstvenu i umjetničku baštinu, naša će srca biti ispunjena ne samo osjećajima tuge, koju svaka prerana smrt mora izazvati, već i osjećajima duboke zahvalnosti.

MOJI SUSRETI S ALBOM VIDAKOVIĆEM

Petar Zdravko Blajić, Split

Prvi puta susreo sam se s imenom Albe Vidakovića kad sam bio dječak od dvanaest godina. Bilo je to 1952. godine. U župskom zboru u Solinu pjevao sam alt. Te godine vježbali smo za Uskrs Vidakovićevu *Prvu staroslavensku misu* za dva jednaka glasa. Učili smo je polako i temeljito, tako, da bih je ja mogao i danas skoro čitavu napamet otpjevati. Voditeljica zbora na početku nam je dala kratke informacije o misi i autoru. Sjećam se, rekla je: »Vidaković je mladi hrvatski skladatelj svećenik, rodom iz Subotice; sada živi u Zagrebu«.

U Splitu, u sjemeništu, imao sam u rukama molitvenik — pjesmaricu koju je Albe uredio za školsku mladež 1956. godine, kad su splitsko sjemenište i bogoslovija bili zatvoreni, sjemeništarci i bogoslovi razišli su se po drugim sjemeništima. Tako sam ja dospio u Zagreb.

U Zagrebu sam odmah čuo o Vidakoviću više govoriti. Priželjkivao sam i vidjeti ga. Stariji su ga kolege opisivali, kao onog koji zna dugo vježbati sa zborom dok zbor ne uvježba sigurno ono što treba; one koji ne paze za vrijeme pjevanja znao bi malo za uho ili kosu potegnuti. Na dnevnom sjemenišnom repertoaru bilo je više njegovih skladbi; osobito se češće pjevala pjesma *Zdravo Djevo, djeva slavo*.

1957. g. za Papin dan vidio sam Vidakovića prvi put, ali ne tako da bih ga sutra mogao vani prepoznati. Iz pokrajne lađe u katedrali često sam pogledavao na kor. Vidio sam nejasno, samo glavne obrise i žive pokrete. A Hallerov *Tu es Petrus* silno me je impresionirao. Tada sam prvi put čuo uživo veliki muški zbor.

1958. g. bila je stota obljetnica lurdskih ukazanja. Za tu zgodu počeli smo vježbati dvije Vidakovićeve marijanske pjesme, skladane uz tu obljetnicu za potrebe Dječakčkog sjemeništa na Šalati, a na zamolbu p. Mira Jurića. Radi se o pjesmama: *Marija sva je bez ijedne ljage* na tekst himna i *Lurdskoj Gospi* na stihove p. Škvorca.

Na blagdan Duhova 1958. bio sam za vrijeme pontifikala na koru u katedrali. Izbliza sam vidio Vidakovića i zbor. Bio sam frapiran dirigiranjem i pjevanjem.

U bogosloviji 1959. g. bio sam konačno jedan od njegovih studenata i pjevača. Za vrijeme predavanja

teoriju je manje tumačio i na ispitu tražio. Uglavnom smo pjevali iz Liber usualis. Pjevanje je za mnoge bio problem. Pohadanje predavanja i pjevanja brižno je pratio. Kod ispita bi najprije on intonirao, a onda potihlo pratio. Često bi na koncu znao reći: »Čuješ, mladiću, pjevanje je bilo: malo ja — malo ti, više ja nego ti, pri koncu sam pjevao ja, a ne ti, bjež' evo ti dva«.

Vrijeme proba za katedralno pjevanje prolazilo je nekad ugodno i brzo, a nekad veoma sporo. U Velikom tjednu znao je biti nervozan i on i pjevači. Pjevanja je bilo previše. Kako redovito biva, pjevači vole pjevati već dobro poznate stvari. Učenje novog je teško. Kad je nakon dugo vremena bio u Rimu, nabavio je nove literature. Počeli smo vježbati novu misu talijanskog skladatelja Picchija. Protestirali smo da nije lijepa i da je dosadna. Kada smo prestali, zaključio je s kratkom rečenicom: »Bit će da se i ja razumijem što god u glazbu«. Bilo je to dosta. Kad smo je naučili i usvojili, doista smo je i zavoljeli. Za studente i pjevače bio je neosporni glazbeni autoritet. Tko ga je malo bolje upoznao nije mu smetao njegov popis naziva koje je dijelio pjevačima ili njegovo lupanje rukama kad bismo ispali iz ritma ili tempa.

Na glazbenom seminaru koji je neizostavno vodio zadnjih deset godina, svakog četvrtka, osim harmonije koju je uglavnom radio, znali su se povesti razgovori o koječem; što je ipak uvijek imalo neke veze s glazbom. Bilo je zanimljivo znati što on misli o ponovnom tiskanju nekih pjesama, već zaboravljenih, austrijske i slovenske provenijencije; ima li još možda štogod reći uz polemiku s Kniewaldom; što misli o ovome, što o onome? Cuvao se kategoričkih sudova, svečanih izjava i profesionalnih intriga.

Pok. kanonik Kamilo Dočkal bio je neobično glazben čovjek. Nakon njegove smrti biblioteka mu je dospjela u biblioteku Bogoslovnog sjemeništa. Velik dio te biblioteke sačinjavala je glazbena literatura. U polutama hladne biblioteke pomagao sam Vidakoviću u razvrstavanju. Stranicu po stranicu pregledavao je i razlučivao što je za biblioteku tek osnovanog Instituta za crkvenu glazbu, što za arhiv i biblioteku »Vijenca«, a što opet za njega. Bili smo sami. Tu sam priliku iskoristio da ga pitam najrazličitije stvari: o glazbenim djelima, o ljudima, o prilikama za vrijeme rata itd.

Sve je stvari ozbiljno radio, neke ipak posebno ozbiljno. U dubokom sjećanju mi je ostala akademija priređena uz jednu godišnjicu svećeničkog ređenja i znanstvenog rada pok. prof. Bakšića. Za tu je zgodu na Bakšićev tekst skladao skladbu *Gospode duša*, koju je s bogoslovima priredio, i još, jednostavnu ali prekrasnu *Zdravo Majko Djevice* za muški zbor. Izvedba je zbilja bila dostojna i Bakšića i Vidakovića.

U Bogosloviji dobar dio zavodskog repertoara bio je ispunjen Vidakovićevim skladbama, a i na sjemenišnim akademijama često su se izvodile njegove zborne skladbe.

Među zagrebačkim crkvenim zborovima, svakako, posebno mjesto zauzima zbor župe Sv. Obitelji za koji je Vidaković i skladao neke svoje skladbe. Taj je zbor prvi izveo i ostao najčešći izvoditelj mnogih Vidakovićevih skladbi. Kao sjemeništarac, i osobito kao bogoslov i kasnije, često sam slušao zbor Sv. Obitelji. Iz mnogih razgovora s vlč. Marijanom Mihelčićem, kolegom i osobnim prijateljem pok. Albe, svoju sam sliku Vidakovića korigirao i dopunjavao.

Na Glazbenom institutu Musica Sacra u Rimu nedavno sam listao kalendare i izvještaje profesorskih sjednica tražeći što piše o našim ljudima, bivšim studentima. I tu se može mnogošta saznati. Vidakovićev lik se izdiže. Slika je još potpunija.

Njegova smrt silno me se dojmila. Doživio sam je kao veliki gubitak.